

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ascensus Moysis in montem Seu De Oratione Tractatus Tribus Stationibus ac vijs Purgatiua Illuminatiua Vnitiua distinctus

Crombecius, Johannes

Avdomari, 1618

2. Dies Tertia. De tertia rupe, Ignorantia ac cognitione sui ipsius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38133

SECTIO SECVNDA

Dies Tertius.

De tertia rupe; ignorantia & cognitione sui ipsius.

IN hac Moyſis nube, alia caligo inclu- Ignoran-
ditur nimirum Ignorantia ſui ipſius. *tia ſua.*
Mirum eſt animalia bruta domos ac ſtabula
cognoscere, homines verò rationis capaces,
qui in ſeſe, habitant, vivunt & perpetuò ver-
ſantur, ſe proſus ignorare. Caligo hæc adino-
dum deploranda in rupibus huius vite degē-
tibus ac reptantibus, & in hac præſertim quæ
modò conſcendenda proponitur. Diximus
magnum eſſe virtutis indicium virtutes alie-
nas videre, proprias non cernere; modò lu-
gemus eodem mortales, virtutes proprias
perpendere ac palpare; ſeſe verò ac vitia de-
fectuſque ſuos minimè agnoſcere. Et huius
quidem ignorationis origo abyſſum illam
arbitror eſſe, de qua Sapiens: *Abyſſum & cor Eccl. 42.*
hominum inveſtigavit. Abyſſus vere eſt cor ho- 18.
minis: ſicut enim chaos illud quod com- *Origopro*
menti ſunt Poëta initio mundi extiſſe om- *ma.*
nium rerum confuſarum materiem, quod
veluti ſemina rerum cõtinebat: ita & cor noſ-
trū omnium perturbationū confuſione: radi

SS

CCB

ces quoque ac fibras; vitiorum etiam semina; quæ continenter, pullulant & ad mala omnia pertrahunt, comprehendit. Quis hæc rerum farraginem disiunget, distinguet, discerniminabit?

Eius effectus.

2. Alia radix huius mali & intima origo, est vulnus illud quo facultas intelligendi, vitio primi parentis, tanquam telo, confossa fuit. Hinc enim errores infiniti, in auctore suo, primoque principio agnoscendo; Cum cultum atque honores ad teterrimos demones, ad infamia simulacra, toto pæne terrarum orbe translatos, non sine summa admiratione ac dolore videmus. Huc accedit illa mortalium cœcitas turpissima, ad quam pro dolor devenere, ut dicant *bonum malum, et malum bonum; latantur cum male fecerim, et exultant in rebus pessimis*. Ex eodem fonte promanant *ignorantia* quæ in infantibus, ac pueris ne dicam senibus reperitur, item *fatuitas*, ac discernendi difficultas in adultis. In omnibus finis *ultimi* nostræque *beatitudinis* ignoratio. Ignoramus & *media* ac *præsidia* ad illum finem consequendum. Nec mirum: nam & res nostras, quas tractamus, sint ne bonæ vel malæ sapere in dubium vocamus. Rerum naturalium principia, causas, ac naturas attingere vix possumus. Quid mirum, cum & *nostræ* cognitio profusus nos fugiat, aliena mala videamus: in nostris planè cœcutiamus. Huc facit quod

difficillimè primam è terra ac luto manantè
 originem nostram oculis obijciamus; de fi-
 ne atque exitu nostro vt cogitemus in ani-
 mum inducere non possumus; de nobilita-
 tis insignijs ac stemmatibus, lubenter au-
 dimus, eademque læti nobis proponimus;
 gloriam ac memoriam immortalem post
 hanc vitam avide concupiscimus: de pulve-
 re vnde procreati; de sordibus, quæ ex cor-
 poribus nostris excernuntur, de morbis &
 infirmitatibus: de ijs quæ à decessu obven-
 tura sunt, nempe de putredine ac fœtore cor-
 porum nostrorum; de ignibus sempiternis;
 de ratione Iudici omnia icienti reddenda, nõ
 modo quidquam seriò in mentem revocari
 non patimur, sed ne ad aures quidem admit-
 timus. Quid dicam de quæstione illa iupre-
 ma in qua summæ rerum & salutis nostræ
 cardo vertitur? Qui salutem assequi velit,
 necesse esse à peccatis longissimè recedat,
 virtutes amplectatur, & opera sibi præscripta
 exerceat. Modò verò homo vitia pro virtu-
 tibus colit virtutes ignorat, & sibi in hac
 ignorantia complacet. Opera autem nulla,
 aut quæ sibi duntaxat bona videntur susci-
 pit. Reprehendi recusat; etsi id fiat, amico
 monenti succenset: scientiæ sanctæ ac cuius-
 vis disciplinæ rudimenta aspernatur; nec
 virtutis aspectum admittit. Quid futurum
 homini tali, qui in hisce tenebris, horrèdam
 rupem

rupem conscendere debeat? Quis non miseratur; cum praesertim lucem, quae ei ad ar-
 rione sui fractus, praecipitia, scopulosque cognoscere
 propositi- dos necessaria est, relinuat atque avertatur.

ages. Hunc, perniciem suam quaerere, & ni in-
 ventur, brevi futurum, ut de vita & salute con-
 clametur, nemo dubitat. Quapropter con-
 demnatis hisce tenebris lucem diemque la-
 tiores quaeramus. Et ut securi per hac ab-
 rupta procedamus ductores, ac bonos genos
 aliquos viae gnaros assumamus. At quid pro-
 mus dicat audiamus.

3. Quicumque per hanc rupem gradiatur is inprimis
 Proposi- statur, nihil esse cogni u difficilius cognitione pro-
 tio. Hoc ex divinis paginis dicamus necesse est
 alioqui tanta est nostra stupiditas, ut cum et
 que clarissima, vix videamus aut credamus
 tum sane longè minus, quae obscura sunt co-

prehendamus. Pravam, inquit Ieremias, est
 9. hominis & inscrutabile: & quis cognosceret illud leg-

Difficul- Dominus scrutans cor & probans renes. Mirabile
 ras sui iuxta & miserabile, hominem abditissima
 cognos- queque naturae rimari; cor verò quo vivit
 cendi. spiritum quo spirat; viscera quibus vita sus-
 tentatur, inscrutabilia esse, vero certius de-

finiri. Sed in hoc miserabilior, quod cum
 sese minimè cognoscat, sese tamen optime
 nosse reputet, & documenta de ignorantia
 sui prorsus aspernetur. Habet hoc humana in-
 firmitas, ait S. Gregorius, ut plus intueri sibi libet
 quam

quod ei in se placet, quam quod displicet. Interroganti quid esset a micillimum Diogenes, nosse se ipsum, inquit, multa enim propter amorem sui sibi quemque iurare solent.

4. Adhuc ductor noster, eam inter iustos & iniustos differentiam esse: quod iusti non sint in investigatione veritatis circa statum animi sui. Iniusti vero vel desistant ab inquisitione veri; vel etiam, (quod deterius est) lucem videre non velint: ne turpitudine sua illos conurbet. Et licet in animis suis turpes existant, malunt tamen turpes esse, modo turpitudinem illam non intueantur; adulationibusque mendacibus acquiescere, quam veritati parere.

De his ita loquitur Sanctus Pontifex Gregorius: *Lib. 5. multa in occulto facientes mala; pro moral.*

bonis, quae parenter laudantur, ab occultis malis, cap. 32. oculos avertunt: talesque se existimant, quales foris audiuntur, non quales intus noverunt.

Addit idem ad ista verba: *Lib. 5. consumen: ut velut à tinea, & rem mor. cap. plane acu tangit: tinea, ait, damnum facit non 18.*

sentum. Ita iniqui, quia damna sua considerare Lib. 10. negligunt, integritatem quasi nescientes perdunt. mor. cap. De iustis vero: iste inquit, in hac vita iustorum 22.

labor est, ut semetipsos inveniant, & inventes flendo & corrigendo ad meliora perducant.

5. Ut autem ductoris nostri sententiam ruinemus in via; videamus quam difficile sit ad perfectam nostri notitiam descendere. *4. Pulchra gradatim*

Id enim experimur in rerum male gestarum invenim

investigatione. Nonnulli multis diebus; quibusdam & multis mensibus in sese non penetrant. Fieri tamen subinde necesse est, atque utinam non sepius: dumque ratione tandem a se exigunt; vix quidquam deprehendunt; et non dubitent se Deo in multis non satisfecisse. Adeo difficile est de seipso male opinari, nosse delicta sua, malefacta pro suis agnoscere, illa fateri, illa corrigere. Hinc reprehendi possimus negamus: si negare nequimus totum, partem honestiorem admittimus: si nec totum liceat excusare factum; in alios qui consilio, vel exemplo moverunt, vel discipuli tantum sunt, culpam rejicimus: Si auctores ipsi probemur criminis: tum Reus, sed Jus inquit non feci. Societatem nimirum criminis in eiusdem diminutionem ac defensionem adducimus: quasi ij soli peccent, qui soli rem iniquam admittunt, & non qui cum alijs crimina perpetrant. Querimus etiam nos solos reprehendi, ignosci alijs, qui forte magis culpabiles haberi deberent. Quod si soli fecisse deprehendamus, tum ad intercessionem optimam quae videri non potest elapsum confugimus. Quod si & haec repudiatur, tum imprudens & fatua; tum nunquam alias nobis id contigisse & falso fortasse asserimus. Et post multa; difficultatem vitandi malae ponimus. Denique infirmitatem nostram & occasiones mali perpetrandi in patrociniis

tim delicti adducimus. O quot impietatis ne-
 quitieque nostræ præsidia quarimus; quæ
 brevi, demissi animi confusione ac confelli-
 one tolli curarique potuissent! Et hoc totū,
 quod nec nosse nos ipsos; nec maletacta ag-
 noscere faterique velimus. Pessimum verò
 genus eorum, qui nō modò non agnoscunt;
 sed etiam tueri, quæ perperam adiniserunt,
 contendunt. Vnde hoc quæso malum? Ocu-
 los geminos homini Christiano Deus largi-
 tus est. Intellectum & fidem. Oculis gemi-
 nis, hostes gemini, quoad possunt oblitunt,
 amor sui & interna passio. Ille excæcat mē-
 tem, hic obscurat fidem: vt enim in aqua
 turbida faciem nullus videre potest: nemo
 certe seipsum videre clausis rationis oculis,
 aut pulveribus perturbationum oppletis.
 6. Hinc novus occurrit scopulus: novus ergò
 ductor aut bonus genius qui viā non ignoret,
 querendus est, & asciscendus. At quo docu-
 mento viam in hac ardua rupe nobis mon-
 strabit? Accipe tu, quicumque hunc novum *Proposi-*
scopulum perhorrescis cognitio sui inquit per tio secur-
necessaria est, ad orationis perfectionem assequen-
dam, & gradatim ad montis cacumen attingendum.
 Cur ita? Hæc enim sui cognitio optimam *cognitio*
 meditātibus materiam suppeditat. Vult quis *sui pro-*
 meditari de ortu & origine sui? En argumē- *dest me-*
 tum optimè à Beato Bernardo pertractatum *diatribis*
 qui exponens hæc verba *Beati Iob. Homo Lib. secū-*

Nota

Simile

De de cō- natus de muliere brevi vivens tempore, post pau- & fr
 fiderati- ita ait. Considerant tibi quod sis. Occur- inter
 one. tibi inquit homo nudus, & pauper, & miser, cere
 Materiā miserabilis; homo dolens, quod homo sit, erubescere
 medita- quod nudus sit, plorans, quod natus sit; murmurare deij
 tibus sup quod sit homo natus ad laborem, non ad honorem. 8.
 peditat. Homo natus de muliere. Et ob hoc cum reatu: la er
 De nostri vivens tempore: ideoque cum metu replerur malis turar
 origine. miseris; & propterea cum fletu. Verè multus, nem
 De con- corporis & anima simul. Hæc de ortu. Cupit quo
 ditioe lius de eiusdem nati statu & conditione ita a
 humani gnoscere? hæc que Hugo de Sancto Victoris m
 generis eleganter describit, in subiectam meditatio am r
 Lib. de nis materiam assumat. Nihil aliud est caro extr
 claustris qua tanta est societas, nisi spuma caro facta, fragi- tet à
 anima. decore vestra. Sed erit quandoque cadaver miseri voca
 & putridum, & cibus vermium. Si diligenter ca- niqu
 fideres, quid per os, & naves & ceteros corpori- hom
 meatus egrediatur, vilis sterquilinum nūquam quo
 disti: si singulas eius miseras enumerare velis, quon- cribr
 sit onerata peccatis, irretita vitijs, pruriens concupis- Form
 centijs, occupata passionibus, polluta illusionibus, quod
 prona semper ad malum, & in omne vitium probu- cepti
 vis, plenam confusione & ignominia invenies. tore
 7. Pulchra quoque consideratio est mis- natu
 De eius- mitatis humanæ, que in hoc speculo notitia seriu
 dem in- notitiæ clarissimè elucet. Utar Beati Be- Deur
 firmitate nardi verbis. Generalis est humano generi turpi
 ria triplex, si diligenter advertimus; nam & fasti- laut c
 des sumus ad seducendum; & debiles ad operandum negli

& fragiles ad resistendum. Si discernere volumus inter bonum & malum, decipimur. Si tentamus facere bonum, deficiamus; si conamur resistere malo, deijcitur & superamur.

De morte

8. Hęc sane consideratio nostrique cognitio magnam hominibus sapientiam parit. Illa enim cum tota versatur in inveniendo natura ac conditionis suę principio; tum in finem maximę extremum oculos conijcit: à quo pendet eternę vel beatitudinis vel miserię ac damnationis suę summa. At in mortis meditatione antiqui Philosophi sapientiam reposuerunt. Hęc namque consideratio extremorum, timorem Dei generat; detinet à vitijs; errantem ad iustitię semitam revocat; rectę gradientibus animos addit; denique fatuitatem abijciens, sapientem demũ hominem efficit & virtutibus illustrem. De quo argumẽto meditationem egregiam describit Innocentius Papa tertius in hęc verba.

Formatus est homo de pulvere, de luto, de cinere. Lib. de quodque vilis est, de spurcissimo spermate; convili. cõd. ceptus in pruritu carnis, in fervore libidinis, in scetore luxuria; quodque deterius est, in labe peccati; Cap. 1. natus ad laborem, timorem, dolorem; quodque miserius est, ad mortem. Agit prava quibus offendit Deum; offendit proximum offendit seipsum. Agit turpia quibus polluit famam, polluit personam, polluit conscientiam. Agit vana quibus negligit seria, negligit vtilia, negligit necessaria. Fiet sibus ignis,

T *quæ*

6

qui semper ardet & vrit inextinguibilis. Esca ver-
 mis, qui semper rodit & comedit immortalis: mas-
 sa putredinis, quæ semper foetet & sordet horribilis.
 Hæc Innocentius. Ex quo sic colligo. Si con-
 sideratio mortis sit vera sapientia; eò quòd
 sapientem hominem efficiat; longè magis
 cognitio sui erit sapientia, quæ & mortis con-
 tinuam adducit recordationem; & longè
 plura mortalium oculis obijcit, & in perpetua
 custodia sui constituit.

*De exter-
 nis inter-
 nis que
 defecti-
 bus.*

9. Nam quæ hætenus meditanda tradidimus, externa pleraq; fuerunt. At sui cognitio singula in homine pervadit ac perlustrat; non modò, quæ exterius patent: sed & quæ latent interiùs, & hæc maximè discutit, considerat, animadvertit ac corrigit. Considerat, inquit, an oculus errabundus excurrat, an lingua franos fervet; an auris noxia admittat; an nares odorum illecebris foedentur; an tactus omnem mollitiem aspernetur; an pedes frustra vagentur; an manus otiosa; an eadem iniuste rapiat, & iniuriam inferat; an dentes mordeant carnem alienam; an palatum ciborum delicijs capiatur plùs æquo. Deumque in omnes corporis partes incumbit, ut nulla officio desit, ut nulla in vitium pro-ruat. At non solum: sed eius studium, internum hominem maximè investigat ac rimatur, eiusque sensus corrigit; perstringit cogitationes, quæ sunt sine intellectu; affectus

ones animi cōponit; iudicium quietum reddit. Sed primum eius studium in hoc maxime viget, vt vitia omnia exterminet, & propensiones in malum, prorsus extirpat atque comminuat. Hoc argumentum præclare tractat Beatus Gregorius. *Electi intra finem cordis, aduersum se quidquid se impugnat, Lib. 10. enumerat. Ibi ante oculos suos, omne quod desleant, cap. 22. coacervant. Ibi quidquid per iram districti iudicis discerni possit, intuentur. Ibi tot patiuntur supplicia, quot pati timent. Nec deest in hoc iudicio, mente concepto, omne ministerium, quod punire reos suos plenius debeat. Nam conscientia accusat, ratio iudicat, timor ligat, dolor excruciat. Hæc Gregorius, & verè: nam ad cognitionem sui pertinet nihil omittere eorum, quæ cuique ex officio incumbunt: & impetus eos, ac propensiones coercere, quæ ad precipitium alicuius vitij, vi sua ac pōdere deducunt atq; inclināt. Io. Verum sapiēti hoc satis non est: etsi enim à se mala omnia remove magni animi sit iudicium, sola tamen malorum absentia ac privatio hominem beatum non facit. Consideret ergo deinde quàm multa in se desiderentur, quàm multa prætermiserit: abesse virtutum decora, quæ in se effulgere oporteret: meritorum segetem requiri, quibus munitus spem caelestium præmiorum concipiat. Hæc commentandi materia nobilissima iuxta ac vtilissima est:*

T a cū

De defectu virtutum.

Compa- cum præsertim sanctorum virtutes heroicas
ratione nobis proponimus; cum ex eorum fervore
facta cū ac cursu tepiditatem tarditatemque nostram
sanctorū arguimus: cum supremi capitis exemplis no-
exemplis bis propositis, virtutumque eminentiū glo-
ai feruo- ria, ingratitude nostram ac torporem
re. condemnamus. Hanc rationem urget Bea-
 tus Augustinus. *Magis inquit cogitare debet,*

quid vobis desit, quam quod vobis adsit. Quod habes,
cave ne perdas; quod nondum habes, supplica ut ha-
beas. In quantis sis minor est considerandum, non
in quantis sis maior. Si enim cogitas, quantum pro-
cessisti alterum; time tumorem: si vero cogis,
quantum tibi desit, ingemiscis, curvaris: si humili-
eris, tutior ambulabis, non precipitaberis non laber-

Serm. 59 Hęc Augustinus. Ex quibus omnibus con-
 rat, quàm ijs opportuna sit hæc virtus, hoc
 exercitium, hic gradus, qui mentalibus ex-
 ercitationibus animum excolere & in
 proficere desiderant: meritoque consilium
 hoc ductoris est nobis instar baculi, quod
 hoc tam tardioso ac molesto itinere suste-
 temur, nitamur & à fatigatione vindicemur.
 At boni genij ductoriique nostri quancumque
 dem hætenus consilium fidum ac salutaris
 experti simus, quid suggerat deinde adha-
 mus: & novos occurrentes scopulos ac pre-
 cipitia declinemus.

Proposi- II, *Propositio tertia. Cognitio sui hominis*
tio tex- *disponit, viamque parat ad Deum invenientem.*
tia.

agnoscendum, diligendum atque amplectendum.

Ita enim comparatum est, ut qui seipsum, naturam, originem, primasque sui causas rerumque omnium diligenter investigat, consequenter in auctoris notitiam deveniat: nemo enim à se originem trahit; & licet principium quicque sui, proximamque originem facile inveniat, non tamen acquiescit, donec primum auctorem attigerit. Sic namque solent homines argumentari; parens meus pari conditione, qua ego in hanc lucis vitam intravit; intrarunt & avus, proavus, & maiores. At non in infinitum procedendum est; ergo ad aliquod primum veniendum principium: & hoc Deum esse tandem aliquando deprehendent, ac concludent.

12. Huc pertinet quod studium cognitionis sui & investigatio eiusdem hominem exstimulet, ut inquireat sedulo in quem finem editus sit, & à quo in hunc eundem finem destinatus. Ecquis ille finis, quo vergunt omnia? Ecquæ hominis beatitudo? In quo denique verè beatitas illa consistat? Nulla verò ratio certior veritatis assequendæ de vno ac supremo numine, quam extremorum horum, principij nempe ac finis consideratio. His enim auctor rerum omnium quaeritur & invenitur. Cumque ille ipse idem sit finis, qui & principium omnium; facile conficitur cognitionem sui, hominem veri-

T 3

tatis

Cognitio
sui ad
Deum
perducit,
Consideratione
originis
& finis.

6

tatis studiosum, ad Deum disponere ac dirigere.

*Ex superbia def-
tructio-
ne.*

13. His accedit à primi parentis corruptela hominem temerè extolli solitum: & status ac conditionis suæ cognitione postposita, minimè Deo subijci ac parere. Quæ mentis elatio, genus humanum, à Creatoris sui observantia prorsus avocat & alienat. Et tamè quia *arcta est via qua ducit ad vitam*: demittendæ cervicibus, collum iugo Christi, (quamvis suave sit illud & benignum) submittendum. Alioquin in illas angustias, humilemque ianuam intrare non possumus; & qui erecto collo penetrare conabuntur, ij sibi cerebrum comminuent. At nihil ita deprimit arrogantiam ac superbiam, atque sui ipsius cognitione qua vilitatem, tenuitatem, & vt ita dicam, nihilitatem videmus, agnoscimus, tangimus, atq; experimur. *Perditio tua ex te Israel: tantummodo in me auxilium tuum*: si enim nobis relinquitur, videbimur nobis ipsi sufficientes: hoc iudicio procedentes, evidenter perdimur, & præcipites in exitum ruimus. Ex nobis ergò perditio nostra. Atq; adeò hoc cognito, quærendus est qui ad salutem manum porrigat, & certis auxilijs sufficientiam nostram suppleat ac fulciat. *Autem est Deus & Dominus* parentisq; omnium, sine quo ne subsistere quidem vult mortalium liceat.

*Ose. 13.
9.*

24. Ea verò sui cognitio è duplici fonte ori-
tur: alia namque à naturæ nostræ principijs,
& naturalis nominatur: alia a fide & auxilijs
cælestibus profluit, & supernaturalis dicitur.
Naturali cognitione explicanda excelluerūt
quidam philosophi, sapientes habiti, qui quā-
tum naturæ vires permiserunt, de miseria hu-
mana & hominum conditionibus sapientissi-
mè censuerunt: quamvis multis erroribus,
vtpote fide, divinaque sapientia destituti, doc-
trinam suam ac monumenta aspersa relique-
runt. Audiamus aliquot hac de re differen-
tes. *Heraclitus* adhuc iuuenis (quod mirum
est) omnium sapientissimus habitus est,
quoniam sciebat se nihil esse. *Socrates* existi-
mabat nihil se scire, præter hoc vnum, quòd
nihil sciret; reliquos verò ne hoc quidem
scire. Id præterea subinde, vsurpare sermo-
nibus solebat. eos qui febricitant appetitum &
robur amittere: qui verò Principum aulas inhabi-
tant, mentes & bonos mores perdere; nisi frequen-
ter animo repetant: nosce te ipsum. *Cato maior*
gravissimus illius temporis, & iudiciosus Po-
ëta. Cum quis te laudat, iudex tuus esse memento.
Denique Princeps eloquentiæ, qui & inter
non vulgares, philosophus recensendus est.
Vt inquit *Medici*, causa morbi inventa, curationem
esse inventam putant: sic nos egritudinis causa re-
perta, medendi quoque facultatem reperiemus. At-
qui causa omnis mali amor nostri inordina-
tus

Cogniti-
onis sui
origo du-
plex.

Ex natu-
ra prin-
cipijs.

Vocatur
naturalis

Philoso-
phorum
sententiæ
de cogni-
tione sui.

Tuscul. 3

tus esse dignoscitur & ægritudinis interna
 Virus absconditum. Hoc ergò agnito curati-
 onis maximam partem consecuti sumus.
 Verùm istud in sui amore ac complacento
 contineri, diversis locis idem auctor declarat.
 Suum cuique, ait, pulchrum est. Adhuc neminem
 cognovi Poëtam, qui sibi optimus non videretur. Sa-
 res habet. Te tua, me delectant mea. Nemo
 quam neque Poëta, neque Orator fuit, qui quem-
 quam meliorem, quam se arbitraretur. Hæc ho-
 mine rationis illustrati, viri illi, quid natura
 posset (ita providentiâ divina disponente, ut
 que in illâ, præsidia forent cognoscere) testatum
 reliquerunt.

Lib. 2.
 euscul.
 quest.

Compa-
 ratur di-
 obus mo-
 dis.
 Bonitate
 ingenij.

Stultitie
 gradus.

15. Hæc verò naturalis cognitio sui compara-
 ratur, vel ingenij bonitate, vel experientia
 atque rerum usu. Bonitas naturæ atque in-
 genij subinde iuvat; nōnunquam officit. Sed
 maximè obest iudicij defectus à naturæ im-
 probitate proveniens. Stulti namque se ipsos
 ignorant, & nulli minus sese norunt; nihil
 hominus sapientes videri volunt; Duces ac
 Reges haberi ac prædicari. Et quò quis co-
 rebri vacuitati propior est, eò minus sui no-
 titiam assequitur. Quo quidem in genere,
 gradus quidam numerari possunt. Nō enim
 omnes æquè insani ac demètes. Quidam sa-
 pientes reputantur, quòd circa quædam bene
 iudicent, in alijs planè delirant. Quidam in
 infano sunt iudicio; sed perturbationibus et

que affectibus suis, ita adhaerescunt, ut sensu communi ac iudicio carere videantur. Hoc in testamentis sapientum; hoc in vxoribus deligendis manifestissimum esse, quotidiana experientia comprobatur. Sunt deniq; quidam, ab ingenio optimè instructi, qui planè desipere videntur: idque, vel quia sibi sapientes sunt; vel certè alijs videri, & suopte ingenio, voluntate atque auctoritate metiri omnia volunt; hi lubinde adeò abripiuntur æstu gloriæ humanæ, aut desiderijs priorum commodorum, ut omnes qui id vident obtupescant: qui fieri possit, ut tam dissona in vnum eundemque hominem iudicia concurrere valeant. Hic bonitas naturæ non deest, deest virtus & compositio perturbatorum, atque affectuum compressio. Sic bonitas naturæ & iudicij eminentia, peruersis affectionibus atque egritudinibus corrupta, in errores gravissimos & ipsa inducitur, & plurimos secum in cæcos scopulos pertrahit atque allidit.

16. Experientia verò rerum magistra nos & attentos facit, & erudit: sapienter quidem; *Experientia.* sed non sine multis concussionibus, casibus infauis, ac depressionibus. Qui diu vivunt, ceteris diutiùs ac sapiùs errant atque errandi occasiones plures inveniunt, & per diversos lapsus discunt, quid sint ipsi, quidve viribus suis possint; infirmitates variæ se produnt,

T 5

dunt,

dunt, denique se nec quidquam posse; imò nec esse quidem fateri coguntur, nisi ab eo qui verè est & esse rebus omnibus tribuit, sustententur ac fulciantur. Accedit omnem cognitionem, quam habere possumus, ab illo rerum conditore pendere, quemadmodum & usum facultatum, quibus cognoscimus, fitque ut longa experientia stupiditas nostra nobis innotescat; tum in defectu recordationis; & memorię turpi lapsu; tum in erroribus incidentibus circa rerum veram apprehensionem; tum in varietate iudiciorum, denique in expressione sententiarum notarum, ac reconditarum rerum in memoria sinu. In quibus omnibus tot anfractus, tot errores interveniunt magna cum nostra confusione, ut velimus nolimus, fateri cogamur, in nobis tam multa desiderari, ut cum consummasse videbimur, nondum à limite scientiam ac virtutes salutasse iudicemur.

17. Supernaturalis cognitio alium rivum agnoscit, ex illo nēpe immenso oceano manante, à quo omne datum optimum & omne donū perfectissimum speciali in singulos influxu derivatur. In viti copiosius, in alium moderatius, pro ut viti cuique spiritus munera sua diviserit. Hæc verò divina scientia, eò efficacius, clariùs nos ipsos oculis nostris subijcit, quàm cognitio humana: quò sublimitus, ac subtilius, lumen illud divinum illuminat, quam huma-

Ex celesti dono.
Et supernaturalis dicitur.
Jac. I. 17

num. Accedit in hoc duplex confluere præsidium; naturæ nempe ac gratiæ, quæ maiorem vim obtinent, quàm naturæ solius, præsertim cum hæc obliuione ac caligine non careat. Idcirco orandus est Deus, vt lucem illam animis nostris immittat, cuius, etiam brevissimo tempore, præsentia ac subsidio, plus assequemur; quàm viribus omnibus totius naturæ adnitentibus, longissimo etiam tempore coniunctis & aggregatis.

18. Hanc notitiam consecuti erant Sancti Viri amici Dei. Abraham, Iacob, David, ceterique sancti eminentes sanctitate homines, exaltus illustrati, quorum voces factis indicant, quid de se, quid de supremo sentiant numine. En eorum orationes & in primis magni illius Abraham: loquar ad Dominum meum cum sim pulvis & cinis. Domine minor, ait Iacob, sum cunctis miserationibus tuis, & veritate tua, quam explevisti servo tuo: & Iob, contra solium, quod vento rapitur; ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris? Dixit Esdras. Deus meus confundor, & erubescor levare faciem meam ad te; quoniam iniquitates nostra multiplicatae sunt super caput nostrum, & delicta nostra creverunt vsque ad caelum & Tobias ingeniosus cepit orare cum lacrymis dicens: Iustus es Domine & omnia iudicia tua iusta sunt, & omnes viae tuae misericordiae, & veritatis, & iudicium. David vero Sauli.

Probatum
exemplis
sanctorum.

Gen. 18.

27.

Gen. 32.

11.

Iob. 13.

25.

Esdra. 9.

6.

Tob. 3. 20.

1. Reg. 24. 15. Saüli, quem persequeris, ait, Rex Israel? Quem persequeris canem mortuum & pulicem vnum. Hæc iane demisse de se loquendi ratio, ac modestia facile persuadet aliquid in hisce viris fuisse, quod naturæ lumen superaret; ac cognitionem quandam infusam extitisse, quæ scientiam humanam excederet. Quam si sequamur, non allidemur ad scopulos in ascensu huius nostri montis, atque adeo tam abruptæ rupis; in qua hæcenus versamur, & ex qua tam difficulter evadimus. Quare cum huius diei sensim accedat terminus. Concludendum est iter, & via terminanda hac vltima propositione.

Propositio. 19. Qui consecutus est sui ipsius notitiã, magnum ad bene precandum, & cum Deo conversandum, ad cognitionem esse gradum censei debet. Hæc enim cognitio sui gratia hominem spoliât omni fastu ac superbia; elatos spiritus deprimat, sentit de Domino in bonitate, de se in iustitia. Deinde exiit se orationis ducia propria; vt norit se miserum, omnibus culmen indigere, ad alium recurrendum esse: quæ subvenire a quo opitulari possit. In eum spectandum. omnes esse coniiciendas, & ad eius ianuam perpetuò stipem esse postulandam. Ita ergo

Dies tertius creata die omnes aquæ congestæ sunt in locum unum, vt ariditas reappareret, & terra germinaret herbam virentem, & lignum pomiferum faciens fructum, & habens vim. Genes. 1. quodque sementem secundum speciem suam. Terra

istam cor nostrum esse Christus Dominus declaravit, pulchra illa parabola qua refert exisse, qui seminat, seminare semen suum, & dū seminat, aliud cecidisse secus viam; aliud supra petram; aliud inter spinas; aliud denique in terram bonam. De hac terra remotis aquis loquitur Iſaias. *Latabitur deserta & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium: germinans germinabit, & exultabit latabunda & laudans.* Illa p̄sa est, quæ subinde *trigesimum*; alias quæ *sexagesimum*; *centesimum* denique fructum profert. At aquis, operta nihil proferet: nec enim coli, ararique potest. Quæ verò sint aquæ istæ super terram diffusæ; die præcedenti, quo distinximus aquas, quæ erant super firmamentum, ab his, quæ erant sub firmamento, diximus. Hæ etenim aquæ sunt partim voluptates transeuntes & mobiles, aut etiam stagnantes, in terram cordis corporisque nostri fusæ, ex cœnoſo lacu sædæ libidinis, in quo bufones, & ranæ, serpentes & dracones, vitiorumque monstra delitescunt: partim etiam variæ, pernicioſæ impiæque opiniones, erroresque, cum circa religionis puritatem, tum circa morum honestatem detestandi; perversa denique iudicia quoad res agendas & nostri ipsius notitiam. Hæc quamdiu mentem animumque occupant, spes fructus affulget nulla; excoli non potest animus, nec aratro mortificationis proſcindi. Locus verò vnus

ad

Terra
quid ſi-
gnificet
Luc. 8.
60.
Iſa. 35. 8.

Aquis

Mare.

ad quem aquę aggregandę dicuntur est mare. Mare mundum significat, varijs mutationibus, tempestatibus, motibusque obnoxium; plenum piscibus parvis & magnis, qui se invicem devorant. *Hic totus in maligno positus est. Hę omnes aquę putida ac scelerata confluunt, & dimittamus mortuos sepelire mortuos suos. Dicat ergo Dominus oportet congregentur aquę quę sub celo sunt in locum unum.*

Isa. 35. 6

& appareat arida: tum enim terra germinabit, quia scissa erunt in deserto aquę, & torrentes in solitudine, & quę erat arida erit in fœtum (id est irrigua) & sitiens in fontes aquarum, qui ariditati fœcunditatem importabunt; & quę efficient, ut fructum & semen generis sui vnaquęque planta, ac singulę virtutes producant. Hoc profecto continget, si re-

Cultura.

mota nostri ignorantia (in qua infiniti errores, subdolę opinioniones, iudicia falsa, tanquam

Fructus.

aquę, cordis nostri terram opprimentes, desolitescunt) terram ipsam solis calore expos-

Semen.

namus; nostrique cognitione inducta eundem Dei hortum, aut agrum egregie excolamus, & pœnitentię vomere, studioque evellendorum zizaniorum, viticarum, verprium seu pravorum habituum; amoreque virtutis consequendę, proscindamus. Sequetur demum optati fructus, & cum fructibus semina, quę ad posteritatis conservationem, in obsequium divinę maiestatis colliguntur, ac

ac in solum excultum ac fertile sparguntur.

SECTIO TERTIA.

Dies quartus in ascensu montis.

De quarta rupe ignorantia ac cognitione Dei.

1. **R**em arduam aggredimur & rupem conscendimus, ex qua infiniti precipites ruunt; vel imprudentes vel etiã prudentes dataque opera. Nihil enim difficilius, quam sentire & loqui de Deo pro dignitate. Et si enim summa illa maiestas & clarissime iustitię sol, ex natura sua summè illustris sit, & radijs suis cuncta peruadat: desunt tamen oculi tantę lucis capaces: & si quis plus æquo scrutari tantam maiestatem conetur, opprimetur a gloria.

Deus summe cognoscibilis.

2. Nihilominus cum ipse principium sit rerum omnium, ac finis, eoque omnes oculos intendere debeant; qui salutem assequi velint, cum cognoscant oportet. Et sanè cum ceteras res omnes, tum maximè hominem eo fine condidit, vt Deum suum cognoscant ac predicet. Inanimatae res ipsum dignoscere non possunt, nisi instinctu quodam naturæ, quo feruntur ad finem a primo principio destinatum. Ided sapiens dicebat *vniversa* **Prov. 16** *propter semetipsum operatus est Dominus. Hinc illud*

Cognoscitur ab inanimatis.

71
6